

Vesel je odhitel domov. Vsi učenci so se bili že porazgubili s ceste, le Kolenčev Korel jo je še počasi mahal proti domu.

»Korel, vidiš krono!« ga je nagovoril Dobnikarjev Tonko.

»Kje si jo pa dobil?«

»Pri Robidnikovi Neži.«

»Pri Neži?«

»Izpričevalo sem ji nesel pokazat,« in Tonko je naglo zdirjal naprej, kakor bi pričakoval, da steče za njim tudi Korel.

A Korel je bil drugih misli. Vedel je za nevihto v domači hiši, zato je mislil, pozneje ko pridem, pozneje bo zagrmelo.

Vendar je zagrmelo še prekmalu.

»Še enkrat! Še enkrat mi prinesi tako izpričevalo domov!« Šiba se je parkrat zasukala nad njim.

Kolenčev oče so bili res hudi.

Korel pa je pred njimi ponižno in skesano sklenil roke in obljubljal:

»Oče, nikoli več, nikoli!«

Kancijan.

V mrazu in gladu.

Václav Kosmák — Jožef Gruden.

Do vsej pokrajini visoki kupi snega. Mrzel veter piše in kopiči sneg v cele gore. Golo drevje se trese, kakor da ga v dno duše zebe.

Grmički in mlada drevesca poleg ceste stoje oglodana, in mršavi, zajci gledajo iz snega, da gre popotnik na cesti mimo ali da voz odide, da bi mogli dalje glodati zmrlo skorjo. — Jerebice priskačejo po snegu — od slabosti ne morejo letati — brez bojzani do same ceste pa si iščejo v govnu in odpadkih iz sani in voza pičle hrane. Revce tarnajo in čivkajo od glada in mraza, da človeka srce boli. Sestradane vrane poletavajo s črnimi, dolgimi perutnicami nad belo planjavo pa krokajo tesno in žalostno, da ja glad in mraz venomer hujši.

In iz sivih oblakov se usipljejo in usipljejo novi kupi snega pa burja brije . . .

Bože mili, pomagaj!

Žalostno, mrtvo, da, strah trudno!

Le zdajpazdaj jasen zvonček v zasneženi dalji in radostno škreb-ljanje kraguljcev — kakor smeh ob pogrebu.

V tem slabem vremenu sem korakal k bližnji lovski hiši, da bi se izprehodil ter ob pogledu na rimsko pokrajino in v hladnem ozračju osvežil svojega duha, ki je pri gorki peči klonil.

Lovec me je že oddaleč zagledal. Šel mi je v kratkem kožuhu pa s pipo v ustih naproti.

»Bog Vas sprimi!« mi je zaklical. »Jako me veseli. Pa da se ne bojite v takem vremenu izpod strehe!«

»Šel sem le na izprehod in mislim, da prenesem nekaj več kakor zajec in jerebica.«

»Ni tako!« je lovec z glavo odkimal. »Da imate biti noč in dan zunaj v tem mrazu in gladu, pa bi videli, kaj je hudo. — Alo, »pojva v hišo, nisva zajca, da bi morala biti zunaj v snegu.«

Peljal me je v hišo. Gospodinja me je prijazno pozdravila in me povabila za mizo pri oknu.

»I, kaj pa kaj počnete?« sem vprašal lovca.

»I, skoraj nič,« je odgovoril černo. »Pri oknu sedim pa gledam vun na to božjo voljo. V gozd človek še prav ne more, pa me tudi nič kaj ne miče; ne morem gledati bede ubogih živali.«

»Jim kaj posipljete?«

»Kajpak da jim. Moj logar je že 16 centov detelje znosil in blizu šest mer žita, pa kaj ti vse to pomaža? Ako potresemo fazanom in jerebicam, priletijo vrane pa jim požro — in srna ni koza v hlevu, da bi ji mogel človek založiti jasli. Nekatere živeža niti ne najdejo pa poginejo od gladu. A največji križ je s temi zajci. Pravkar sem se jezil.«

»Čemu pa?«

»Kako ne? Samo tjakaj poglejte,« je pokazal na planoto v gozdu. »Vrgel sem tam zajcem otep detelje. Pa sedim tukaj pri oknu in gledam, kako jo bodo ubrisali nanjo. In res, kmalu je pribežal prvi na visokih nogah kakor Anglež pa se je spravil na klajo. Kmalu na to je pribežal drug strahopetnik in se je del na klajo z druge strani. Ko ga je prvi zagledal, je počepnil pa udaril nasprotnika preko smrčka s prednjimi nogami. Ta, ne bodi len, ga udari nazaj. Tedaj se zbojita drug drugega pa zbežita oba. Tamle iz gošče prežita. Ali ju vidite? Bedaka, lahko bi se oba napasla; pa ne, drug drugega se bojita, pa oba stradež mori. — No, žival je, pa nima pameti.«

»Kaj da se zajci res tepo?« sem vprašal nezaupno.

»Pa še kako! Kadar se vam na pomlad nekaj starih samcev spopade, dajo si zaušnice, kakor bi s kuhalicami klepal, da je po tleh polno dlake in krvi.«

V pogovoru smo še nekoliko posedeli in proti štirim sem se napolnil nazaj.

Sneg je še vedno padal, le veter je nekoliko potihnil. Gozd je stal tiho kakor v smrtni otrpnenosti. Vrane so krokale bolj bridko in uboge jerebice so kričale bolj žalostno po živežu, — a nikjer usmiljenja, od nikoder nobene pomoči!

Ko sem prigazil k cesti, sem srečal približno petnajstletnega fantina. Peljal je z grajskimi voli nekoliko vreč na vozu. Voli so se pogrezali v sneg do kolena in kolesa do samih pest. Mladi voznik je gazil poleg voza v snegu in je skrival roke pod pazduho. Jokal je revček.

»Kaj jokaš?« sem ga vprašal s sočutjem.

»Voli mi že pešajo, in jaz tudi. Vsi skupaj smo lačni.«

»Z veseljem bi ti dal, da bi se okrepčal, pa nimam niti mrve kruha v žepu. Nič ne jokaj, boš kmalu doma. Tamle je že hiša.«

»To je še sreča, sicer bi še zmrznil z voli vred.«

»Les sebi!« je vzpodbujal vole, a ni jih tepel: smilili so se mu.

Vrana je preletela cesto in zakrokala — žalostno, žalostno, da, strah žalostno. —

Konja.

Ronja Belec in Rjavec sta služila istemu gospodarju. Nista trpela kdovekaj; a Belcu vendar ni bila všeč ta služba. Gospodar je imel namreč obilokrat goste v hiši, in večkrat sta morala Belec in Rjavec vun iz gorkega hleva, pa v temni noči peljati ljudi daleč na postajo. Ob takih prilikah sta res dobila navadno kaj boljšega v jasli; to jima je bilo seveda bolj povolji kot pa ponočne poti.

Belec je začel premišljevati, kako bi se rešil svoje službe, zlasti te ponočne. Začel se je upirati hlapcu, če ga je hotel spraviti ponoči iz hleva. Pa ni dosti pomagalo; kajti hlapec je imel bič in močno roko...

Belec si je pa izmislil drugo sredstvo. Začel je brcati, kadar mu je kdo prišel v obližje. Tudi tu je uporabljal hlapec bič, a Belec ni hotel ubogati.

Nekoč so privezali v hitrici nepokornega Belca v skedenj, kjer je bilo shranjeno razno orodje. Ko se mu je pa hlapec približal, da ga odveže, brcne Belec z zadnjo nogo, a zadene v neko ostro reč — menda koso — tako nesrečno, da se je skoro zgrudil na tla. Niti na nogo ni mogel več stopiti, tako ga je bolelo. Morali so ga nesti skoro v hlev na ležišče.

Tam so mu zdravili bolno nogo več tednov. Trpel je Belec hude bolečine. Ozdravel je sicer zopet, a presekal si je s koso žilo, vsled česar je postal šepast. Kmalu nato ga je gospodar prodal.

Čez nekaj let se srečata Belec in Rjavec v nekem klancu. Šepasti Belec je vlekkel navzgor težak voz drv; Rjavec pa, ki je bil še vedno pri starem gospodarju, je peljal navzdol lahko, gosposko kočijo. Milo je pogledal Belec svojega nekdanjega tovariša in v tistem hipu se je bridko kesal svojih nepremišljenih dejanj.

Rad bi bil potožil Rjavcu svoje gorje; a ni imel časa, kajti gospodar ga je priganjal z bičem.

Trpel je Belec vdano dalje, zavedajoč se, da je zaslužil kazen.

Maksimov.

